USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Tomáše Rychlého a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a Mgr. Radovana Havelce v právní věci žalobce: **B. J.**, zastoupený Mgr. Evou Holou, Ph.D., advokátkou se sídlem Španělská 770/2, Praha 2, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 25. 10. 2022, č. j. 33 Az 32/2021–46,

takto:

I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.

II. Žádnému z účastníků **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

[1] Včas podanou kasační stížností se žalobce domáhá zrušení rozsudku Krajského soudu v Brně (dále jen „*krajský soud*“) ze dne 25. 10. 2022, č. j. 33 Az 32/2021–46, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí žalovaného ze dne 22. 6. 2021, č. j. OAM-280/ZA-ZA11-K02-2021. Tímto rozhodnutím žalovaný zamítl žádost žalobce o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodnou, a to dle § 16 odst. 2 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (dále jen „*zákon o azylu*“), jelikož žalobce pochází ze státu, který Česká republika považuje za bezpečnou zemi původu ve smyslu § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu.

[2] Krajský soud se nejprve zabýval žalobní námitkou, podle níž žalovaný řádně nezjistil skutkový stav věci. S odkazem na judikaturu Nejvyššího správního soudu přisvědčil žalovanému, že žalobce byl povinen tvrdit a dokázat, že je v jeho případě vyvrácena domněnka pojetí Černé Hory jako bezpečné země původu dle § 2 bodu 5 vyhlášky č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu a zákon o dočasné ochraně cizinců. Proto nelze nezákonnost rozhodnutí žalovaného bez dalšího dovozovat z toho, že je ve správním spisu založena jen jedna aktuální informace o zemi původu, kterou zpracoval příslušný odbor žalovaného a která je založena na citacích řady relevantních zdrojů.

[3] Incident, který žalobce vylíčil, a od něhož odvíjel důvody své žádosti o udělení mezinárodní ochrany, se odehrál ve vypjaté společenské atmosféře. Pokud žalobce namítal, že má důvodný strach z návratu do Černé Hory, krajský soud konstatoval, že za současných okolností nemá tato jeho subjektivní obava žádné reálné opodstatnění. Příběh žalobce tedy dle krajského soudu ani z prospektivního pohledu nezpochybňuje domněnku, že je pro něj

Černá Hora bezpečnou zemí původu. Žalobce netvrdil ani neprokázal, kdo jej přesně v době incidentu napadl. Krajský soud nevyloučil, že v zemi původu žalobce může docházet k etnicky motivovaným útokům soukromých osob, černohorský právní systém nicméně platí pro všechny etnické skupiny stejně, a ve věci žalobce krajský soud neshledal žádné aktuální důvody nebezpečí pronásledování či vážné újmy.

[4] K námitce žalobce, že se policie jeho věcí nezabývala, krajský soud uvedl, že Černá Hora je demokratický právní stát, který žalobci umožňuje využít stížnostní mechanismy proti nezákonnému postupu policie, například u Rady pro civilní kontrolu policejních operací či u Úřadu ochránce lidských práv. Krajský soud dodal, že v zemi fungují také lidskoprávní organizace. Dle krajského soudu měl žalobce využít všech dostupných prostředků ochrany v zemi původu, což však neučinil. V takovém případě není možné vycházet z toho, že mu právní ochrana nebyla poskytnuta anebo nebyla účinná.

[5] Jelikož žalobce nezpochybnil domněnku bezpečné země původu, nebylo třeba se zabývat podmínkami pro udělení doplňkové ochrany, jíž se žalobce v žalobě také dovolával. Závěrem se krajský soud shodl se žalovaným, že žalobce využil řízení o udělení mezinárodní ochrany za účelem prodloužení pobytového statusu v ČR v podobě strpění na území.

[6] Proti rozsudku krajského soudu podává žalobce (dále jen „*stěžovatel*“) kasační stížnost, jejíž důvody podřazuje pod § 103 odst. 1 písm. a) a b) soudního řádu správního (dále jen „*s. ř. s.*“).

[7] Stěžovatel namítá, že právní úprava nespecifikuje, jakým způsobem má žadatel o mezinárodní ochranu domněnku bezpečné země původu vyvrátit. Po stěžovateli jako po cizinci přitom nelze požadovat, aby kvalifikovaně vyvrátil pomocí vlastních zdrojů závěry žalovaného. Navíc se stěžovatelova tvrzení vztahují k roku 2015, a krajský soud tak měl odůvodněnost obav či riziko vážné újmy posuzovat ve vztahu k tomuto časovému období.

[8] Žalovaný dle názoru stěžovatele dostatečně nezjistil skutkový stav, a krajský soud tento postup aproboval. Při posouzení žádosti vycházel žalovaný pouze z jedné stručné informativní zprávy. Není tak zřejmé, z čeho krajský soud dovozuje, že stěžovatel měl efektivní možnost se v době, kdy došlo k jeho napadení, bránit proti postupu policie. K tomu stěžovatel s odkazem na judikaturu Soudního dvora Evropské unie dodává, že ochrana před tzv. nestátními aktéry pronásledování nebo vážné újmy nesmí být jen teoretická a iluzorní, ale také prakticky dostupná a efektivní.

[9] Stěžovatel poukazuje i na aspekt týkající se jeho rodinného života v České republice. Zamítnutí žádosti stěžovatele podle § 16 odst. 2 zákona o azylu bylo dle stěžovatele v rozporu s čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, neboť žalovanému umožnilo nezabývat se zásahem do rodinného života stěžovatele. Vycestování stěžovatele přitom lze hodnotit jako vážnou újmu ve smyslu čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, což je i dle judikatury Nejvyššího správního soudu důvod pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu. Žalovaný se měl důvody stěžovatelovy žádosti zabývat, jeho žádost posoudit jako „*přípustnou*“ a měl ji posoudit i s ohledem na § 3 správního řádu a čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

[10] Kasační stížnost považuje stěžovatel za přijatelnou, jelikož krajský soud „*nereagoval na kvalifikovanou žalobní argumentaci*“ vyvracející předpoklad, že Černá Hora je v tomto konkrétním případě bezpečnou zemí původu. Vlastní zájmy stěžovatele přesahuje také posouzení otázky, zda má v případě postupu podle § 16 odst. 2 zákona o azylu správní orgán opatřit „*kvalifikované, tedy k tvrzení žadatele relevantní podklady o zemi původu, včetně relevantního časového období, které časově vůbec předchází době, než země byla na seznam tzv. bezpečných zemí původu zařazena.*“ Další otázkou přesahující vlastní zájmy stěžovatele je, do jaké míry má žalovaný „*u zásadních rodinných vazeb na území ČR hodnotit potenciální rozpor s mezinárodními závazky*“.

[11] Žalovaný se ve vyjádření ke kasační stížnosti ztotožňuje s napadeným rozsudkem a trvá na správnosti svého rozhodnutí. Odkázal také na své vyjádření k žalobě ze dne 13. 8. 2021, v němž se danou problematikou zabýval a na němž nemá důvod cokoli měnit. Zákon o azylu podle žalovaného přesně vymezuje důvody pro udělení mezinárodní a doplňkové ochrany, přičemž stěžovatelem zmíněné „*sociální vazby*“ žadatele mezi tyto důvody nepatří.

[12] Dříve, než mohl Nejvyšší správní soud posoudit námitky uplatněné v kasační stížnosti, musel posoudit otázku její přijatelnosti podle § 104a odst. 1 s. ř. s., který stanoví, že *jestliže kasační stížnost ve věcech, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, odmítne ji Nejvyšší správní soud pro nepřijatelnost*.

[13] Podle usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006–39, č. 933/2006 Sb. NSS (všechna zde citovaná rozhodnutí tohoto soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), je přesahem vlastních zájmů stěžovatele jen natolik zásadní a intenzivní situace, v níž je – kromě ochrany veřejného subjektivního práva jednotlivce – pro Nejvyšší správní soud též nezbytné vyslovit právní názor k určitému typu případů či právních otázek. Přesah vlastních zájmů stěžovatele je dán jen v případě rozpoznatelného dopadu řešené právní otázky nad rámec konkrétního případu. Primárním úkolem Nejvyššího správního soudu v řízení o kasačních stížnostech (zde ve věci mezinárodní ochrany) je proto nejen ochrana individuálních veřejných subjektivních práv, nýbrž také výklad práva a sjednocování rozhodovací činnosti krajských soudů. Přijatelnost kasační stížnosti by rovněž zakládalo zásadní pochybení krajského soudu při výkladu hmotného či procesního práva, pokud by mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

[14] Stěžovatel spatřuje důvod přijatelnosti kasační stížnosti mimo jiné v tom, že krajský soud nereagoval na jeho „*kvalifikovanou žalobní argumentaci*“. Tím *de facto* namítá nepřezkoumatelnost rozsudku krajského soudu, což (pokud by tato námitka byla důvodná) by byla tak závažná vada, že by vždy představovala důvod přijatelnosti. Nejvyšší správní soud se však s tímto tvrzením neztotožňuje a přijatelnost kasační stížnosti v souvislosti s ním neshledal. Rozsudek krajského soudu je řádně, srozumitelně a logicky odůvodněný, a krajský soud v něm odpovídajícím způsobem reagoval na žalobní argumentaci. Napadený rozsudek je tedy opřen o dostatek relevantních důvodů a je přezkoumatelný.

[15] Nejvyšší správní soud nenalezl žádnou právní otázku, ať již z oblasti práva hmotného či procesního, k níž by byl nucen se vyjádřit za účelem sjednocování judikatury. Otázky,

které stěžovatel nastolil v žalobě a poté znovu v kasační stížnosti, již byly opakovaně v judikatuře tohoto soudu řešeny.

[16] V otázce důkazního břemene v případě žadatele o mezinárodní ochranu pocházejícího z tzv. *bezpečné země původu* Nejvyšší správní soud opakovaně dovodil, že je to právě tento žadatel, který nese důkazní břemeno ohledně prokázání, že v jeho případě nelze domovský stát považovat za bezpečnou zemi původu. Pokud takovou skutečnost žadatel neprokáže, žalovaný dále nezkoumá důvody pro udělení azylu nebo doplňkové ochrany (srov. například rozsudek ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008–70, č. 1749/2009 Sb. NSS, a dále usnesení ze dne 7. 9. 2021, č. j. 4 Azs 81/2021–45, nebo ze dne 17. 2. 2021, č. j. 7 Azs 328/2020–27).

[17] K námitce neefektivnosti ochrany v zemi původu Nejvyšší správní soud odkazuje například na závěr rozsudku zdejšího soudu ze dne 23. 4. 2020, č. j. 1 Azs 43/2020–24, č. 4042/2020 Sb. NSS, kde je *neefektivní ochrana* popisována jako reálně nedosažitelná možnost využití ochrany v zemi původu. Z ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu rovněž vyplývá, že v případě bezpečných zemí původu platí presumpce dostupnosti vnitřní ochrany, neboť dostupnost vnitrostátních prostředků ochrany je jednou z podmínek nezbytných pro zařazení státu na seznam bezpečných zemí původu (srov. rozsudek ze dne 29. 6. 2007, č. j. 4 Azs 195/2006–149, nebo usnesení ze dne 24. 3. 2022, č. j. 5 Azs 218/2021–39). Ani nedůvěra ve funkčnost orgánů poskytujících ochranu nepostačuje jako relevantní důvod, pro který by žadatel o mezinárodní ochranu nemusel primárně využít prostředků vnitrostátní ochrany (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 3. 2004, č. j. 5 Azs 7/2004–37, a usnesení ze dne 24. 3. 2022, č. j. 5 Azs 289/2021–43).

[18] K otázce nerespektování mezinárodních závazků a potenciálního zásahu do rodinného života stěžovatele z judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že pokud je žádost o udělení mezinárodní ochrany zamítnuta jako zjevně nedůvodná podle § 16 odst. 2 zákona o azylu, nedochází dle § 16 odst. 3 zákona o azylu, ve znění účinném do 30. 6. 2023, ze strany žalovaného k hodnocení, zda žadatel splňuje podmínky pro udělení mezinárodní ochrany podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona o azylu, a tedy ani k hodnocení potenciálního zásahu do rodinného života žadatele (srov. rozsudek ze dne 17. 2. 2021, č. j. 7 Azs 347/2020–23, a usnesení ze dne 11. 11. 2020, č. j. 6 Azs 240/2020–34).

[19] Nad rámec nutného Nejvyšší správní soud dodává, že nepřehlédl, že rozšířenému senátu byla usnesením ze dne 27. 5. 2022, č. j. 5 Azs 200/2021–51, předložena věc týkající se rovněž zamítnutí žádosti o udělení mezinárodní ochrany podle § 16 odst. 2 zákona o azylu. Pátý senát nesouhlasí se závěry výše uvedeného rozsudku č. j. 7 Azs 347/2020–23 a má za to, že § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu nelze vyprázdnit prostým odkazem na nepřípustnost žádosti podle § 16 odst. 2 zákona o azylu, resp. poukazuje na to, že v souladu s § 16 odst. 3 zákona o azylu, ve znění účinném do 30. 6. 2023, není třeba důvody pro udělení jednotlivých forem mezinárodní ochrany blíže posuzovat. Výslovně v předkládacím usnesení uvádí, že „[ž]*alovaný nemůže rozhodnout o zamítnutí žádosti o mezinárodní ochranu jako zjevně nedůvodné dle § 16 odst. 2 zákona o azylu, tj. z důvodu, že žadatel přichází z bezpečné země původu, aniž by věcně posoudil a v odůvodnění vypořádal* ***žadatelem uváděné skutečnosti*** *spadající pod pojem vážné újmy podle § 14a odst. 1 a 2 písm. d) zákona o azylu*“ (zvýraznění doplněno – pozn. NSS). V nynějším případě však, na rozdíl od věci řešené pátým senátem,

stěžovatel ve správním řízení neuvedl žádné skutečnosti vztahující se k důvodům pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu, které by byl žalovaný povinen dle názoru pátého senátu vypořádat. Proto třetí senát nepovažoval za nezbytné vyčkat do doby rozhodnutí rozšířeného senátu, neboť nynější věc je skutkově odlišná od věci, která byla rozšířenému senátu předložena.

[20] Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že neshledal žádný důvod přijatelnosti kasační stížnosti, a proto ji podle § 104a odst. 1 s. ř. s. odmítl pro nepřijatelnost.

[21] Výrok o náhradě nákladů řízení vychází z § 60 odst. 1, věty první s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s. (viz usnesení ze dne 25. 3. 2021, č. j. 8 As 287/2020–33, část III. 4.; č. 4170/2021 Sb. NSS). Stěžovatel v řízení úspěch neměl, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, který by jinak měl právo na náhradu nákladů řízení, žádné náklady v řízení o kasační stížnosti nevznikly. Nejvyšší správní soud proto nepřiznal náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti žádnému z účastníků.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 21. prosince 2023

JUDr. Tomáš Rychlý
předseda senátu